

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
1.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/353
Toplantı Tarihi/Sayısı : 4.7.2024/43
Karar Numarası : 2024/605
Başvuran : H. A.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Yozgat 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın; bulunduğu odadaki kaloriferlerin yanmadığı, sıcak suyun sınırlı şekilde verildiği, sağlık hizmetlerine yeteri kadar erişim sağlayamadığı ve sigara içilmeyen koğuşa geçme talebinin yerine getirilmediği iddialarını ihtiva etmektedir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Bulunduğu koğuştaki kaloriferlerin yanmadığını ve koğuşun çok soğuk olduğunu,

b. Günde üç kez 30-45 dakika süreyle sıcak su verildiğini, koğuş mevcudu 17 kişi olduğundan dolayı verilen sıcak suyun yetmediğini ve kıyafetlerini soğuk suda yıkayamadığını,

c. Sağlık biriminde yeterli düzeyde hizmet verilmediğini, revire çıkabilmek için iki ay beklemek zorunda kaldığını, hastane sevkinin gerçekleştirilmediğini,

ç. Sigara dumanı yüzünden sağlık sorunu yaşamakta olduğunu, sigara içilmeyen koğuşa geçmek istediğini ve bunun için rapor alamadığını iddia etmektedir.

3. Muhatap Yozgat 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. Isıtma sistemlerinin kontrolünün Yozgat Açık Ceza İnfaz Kurumunda olduğu, Kurum tarafından bu konuda bir müdahale yetkilerinin bulunmadığı, ısı merkezinde oluşan arıza nedeniyle Kuruma gönderilen ısının düşük olduğunun yapılan incelemeler neticesinde anlaşıldığı, infaz ve koruma memurları tarafından 8/2/2022 tarihinde arızaya ilişkin tutanak tutularak yüklenici firmaya bilgi verildiği ve yüklenici firma tarafından kısa sürede sorunun giderildiği,

b. Kurumun sıcak ve soğuk su ihtiyacının Yozgat Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından sağlandığı ve Kuruma Yozgat Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından düzenlenen plana göre su temininin yapıldığını, Kurumda bulunan su kısıtlayıcı sistemin geçici olarak arızalanması nedeniyle mahpuslara verilen sularda kesintiler yaşandığı, arızanın büyük olması nedeniyle 24/1/2022 – 31/1/2022 tarihleri arasında belirli saatlerde çalışma yapılması sebebiyle kesintiler yaşandığı fakat 31/1/2022 tarihinden itibaren mahpusların mağduriyet yaşamaması adına

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

soğuk su kesintilerinin geçici olarak kaldırıldığı, sıcak suyun ise 29/3/2022 tarihinden itibaren 05.00 – 07.00, 12.30 – 14.30, 18.00 – 20.00 saatleri arasında verildiği,

c. Kurumun yeni açıldığı dönemde mahkum sayısının 1000 kişiden az olması sebebiyle geçici görevlendirilen aile hekiminin haftada bir gün Kurumda görev yaptığı, başvuranın farklı tarihlerde muayene olduğu ve buna ilişkin belgelerin sunulduğu,

ç. Başvuranın sigara içilmeyen koğuşa geçme talebinin, başlangıçta Kurum yeni açıldığı ve yerleşik koğuşa sisteminin belirlemesi yapılamadığı için yerine getirilemediği, talebin daha sonra başvuranın kantinden sigara aldığı tespit edilmesi nedeniyle reddedildiği ve mezkûr talebin en son başvuranın sigara içilmeyen koğuşa geçmesini gerektirir bir sağlık raporu olmadığından dolayı reddedildiği belirtilmiştir.

4. Başvuran muhatap Kurumun cevabi yazısı kendisine iletilmesine rağmen Kurumumuza bir dilekçe göndermemiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17'nci maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz. (...)"

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "*Kurumun görevleri*" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi şöyledir:

"Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek."

7. 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

8. Yönetmelik'in "*Karar türleri*" başlıklı 65'inci maddesi şöyledir:

"(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

9. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

10. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak

ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda, başvuranın iddia ve talepleri konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

11. Başvuran koğuşunun soğuk olduğunu ve sıcak suyun yeterli olmadığını iddia ederek tutulma koşullarından şikâyetçi olmuştur. Muhatap Kurum, sorunların kendi yönetimlerinden kaynaklanmadığını, ısınma sorunun giderildiğini ve sıcak suyun başvuranın iddia ettiği süreden daha fazla süreyle sunulduğunu ifade etmiştir.

12. Ceza infaz kurumlarında kötü muamele olarak kabul edilecek hususlar kurum yönetiminin ve görevlilerin kasıtlı davranışlarından, yönetsel hatalardan veya yetersiz imkanlardan kaynaklanarak farklı şekillerde görünebilir. Bu bağlamda ceza infaz kurumunda işkence ve kötü muamele teşkil edebileceği düşünülen davranışların tespitinde kurumdaki yaşamın tüm yönleriyle ele alınması gerekir (Anayasa Mahkemesi [AYM], *Turan Günana*, B. No: 2013/3550, 19/11/2014, para. 37). Hükümlülerin ve tutukluların barındığı alanlar, hükümlü ve tutuklulara sunulan aktiviteler ve görevli personelin tutum ve davranışları bu yaşamın önemli bir parçasıdır. Ceza infaz kurumundaki yaşamı oluşturan tüm bu parçaların infazın yöntemi ve infaz sürecindeki davranışların hükümlüleri ve tutukluları özgürlükten mahrum kalmalarının doğal sonucu olan kaçınılmaz elem seviyesinden daha fazla sıkıntılı veya eziyetli bir duruma sokmaması gerekir (AYM, *Turan Günana*, para.39).

13. Bir tutum ve davranışın işkence ve kötü muamele yasağı kapsamına girebilmesi için asgari eşik düzeyini aşmış olması gerekir. Asgari eşiğin aşılmış somut olaya göre değerlendirilecek olup söz konusu muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile kişinin cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi kriterler bu değerlendirmede önem arz etmektedir (AYM, *Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, para. 23). Aynı şekilde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) de bir kötü muamelenin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3'üncü maddesi kapsamında değerlendirilebilmesi için belli bir şiddet seviyesine ulaşması gerektiğini; bu asgari seviyenin göreceli olduğunu; vakadaki muamelenin niteliği ve bağlamı, icrasının şekli ve yöntemi, süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ve bazı durumlarda mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi koşullara bağlı olduğunu ifade etmiştir (AİHM, *Bouyid/Belçika*, B. No: 23380/09, 28/9/2015, para. 86).

14. Başvuranın, koğuşunun soğuk olduğu ve sıcak suya yeterince erişemediği yönündeki iddiaları tutulma koşulları kapsamında ele alınmaktadır. Tutulma koşullarında meydana gelecek bir olumsuzluk eğer asgari eşiği aşacak seviyeye ulaşırsa kötü muamele yasağının ihlali söz konusu olabilmektedir.

15. Somut olayda muhatap; Kurumdaki ısıtma sisteminin kontrolünün Yozgat Açık Ceza İnfaz Kurumunun kontrolünde olduğunu fakat ısıtma sistemindeki arıza fark edildikten sonra radyatörlerdeki havaların alındığını, sorunun devam etmesi üzerine 8/2/2022 tarihinde tutanak tanzim edilerek yüklenici firmaya haber verildiğini ve yüklenici firma tarafından sorunun kısa sürede giderildiğini ifade etmiştir. Bu kapsamda, Kurumda geçici süreyle meydana gelen ısınma sorununun başvuran nezdinde hak ihlaline varacak seviyede olmadığına kanaat getirilmiştir.

16. Başvuran günde üç kez 30-45 dakika süreyle sıcak su verildiğini ve sıcak su miktarının yeterli olmadığı yönündeki iddiaya karşı muhatap tarafından sıcak suyun dağıtılmasının da Yozgat Açık Ceza İnfaz Kurumunun kontrolünde olduğunu ve sıcak suyun başvuranın iddia ettiği süre kadar değil günde üç kez 2 saat süreyle verildiğini ifade etmiştir. Muhatap Kurum tarafından iletilen, Yozgat Açık Ceza İnfaz Kurumunun gönderdiği sıcak su saatleri konulu belgede sıcak su dağıtım saatlerinin Ramazan Ayı dolayısıyla 03.00-05.00 ve 20.00-22.00 olarak belirlendiği görülmüştür. Mezkûr belgeden; sıcak su dağıtım kontrolünün gerçekten de Yozgat Açık Ceza İnfaz Kurumunun kontrolünde olduğu ve mahpuslara günde toplam 4 saat sıcak su verildiği anlaşılmıştır. Bu nedenle başvuranın iddialarının gerçeği yansıtmadığı ve muhatap Kurum tarafından kötü muamele yasağının ihlaline yol açacak bir uygulama gerçekleştirilmediği kanaatine varılmıştır.

17. Başvuran revire çıkmakta sorun yaşadığını ve hastane sevkinin gerçekleştirilmediğini iddia etmiştir. Muhatap Kurum ise başvuranın farklı tarihlerde Kurum revirinde muayene olduğuna ve hastane sevkinin

gerçekleştirildiğine ilişkin belgeler sunmuştur.

18. Avrupa İşkence ve İnsanlık dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi (CPT)'ye göre mahpusların gözetim altında buldukları süre boyunca, tutulma sürelerinden bağımsız olarak her zaman bir doktora erişimlerinin bulunması gereklidir. Sağlık hizmetleri, doktora danışma talepleri gereksiz gecikme olmadan karşılanacak şekilde düzenlenmelidir (Avrupa Konseyi, CPT, Cezaevlerinde Sağlık Hizmetleri, 1993, para. 34).

19. Devletlerin işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin pozitif yükümlülükleri mahpusların sağlık hakkına ilişkin korumayı kapsamaktadır. Bu çerçevede mahpusların alıkonulmanın doğasından kaynaklanan zorlukların dışında zorluk ve sıkıntı yaşamaması, insan onuruna uygun bir şekilde sağlıklarının korunması ve gereken tedavi hizmetlerine tam ve zamanında erişebilmesi gerekmektedir (AİHM, *Kudla/Polonya*, B. No: 30210/96, 26/10/2000, para. 94).

20. AİHM, mahpuslara yeterli tıbbi bakımın sağlanmamasının asgari eşiği aşan düzeyde kötü muamele oluşturabileceğini belirtmiştir (AİHM, *Wenerski/Polonya*, B. No: 44369/02, 20/4/2009, para. 58). Mahkeme, tıbbi bakımın eksik veya yetersiz olduğunun belirlenmesi hususunda bilirkişi raporu gibi delillere yeteri kadar atıfta bulunulmasını aramaktadır (AİHM, *Krivolapov/Ukrayna*, B. No:5406/07, 2/10/2018, para.76). AYM'ye göre de mahpusun sağlık hizmetlerine erişiminin engellenmesi kötü muamele yasağı bağlamında incelenebilecek bir iddia olarak değerlendirilmektedir. Öte yandan iddiaların yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi ispat edilmemiş birtakım karinelere dayanması gerekmektedir (AYM, *Hakan Olğun*, B. No: 2014/15588, 25/1/2018, para. 43).

21. Başvuranın revire çıkmadığı ve hastaneye sevk edilmediği iddialarına karşılık muhatap Kurum tarafından sunulan belgelerden; hücre hapsi disiplin cezalarının öncesinde ve sonrasında başvuranın muayenelerinin yapıldığı, başvuranın 2/3/2022 tarihinde Kurum revirinde muayene olduğu ve kendisine reçete yazıldığı, 30/3/2022 tarihinde sağlık sorunları hakkında idareyle görüşmeyi talep ettiği, talebinin aynı gün yerine getirildiği ve 9/4/2022 tarihinde Yozgat Şehir Hastanesine sevkinin gerçekleştirildiği görülmüştür. Bu kapsamda başvuranın sağlık hizmetlerine erişiminin engellendiği yönündeki iddiaları bakımından kötü muamele yasağının ihlal edilmediğine kanaat getirilmiştir.

22. Başvuran bir süre önce sigarayı bıraktığını, sigara dumanından dolayı sağlık sorunu yaşadığını, hastaneye sevk edilmediği için sağlık sorunu hakkında rapor alamadığını ve sigara içilmeyen koğuşa geçmek istediğini belirtmiştir. Muhatap Kurum; başvuranın kantin alışverişinde sigara satın aldığı görüldüğü ve sigara içilmeyen koğuşların kullanımında yaşlı ve sağlık sorunu olan mahpuslara öncelik verildiği şeklindeki nedenlerle başvuranın talebini reddettiğini bildirmiştir.

23. AYM bir kararında, astım tanısı konulan ve bu hastalığı için kendisine tedavi uygulanan mahpusun tütün mamullerinden olumsuz etkilendiğinin açık olduğunu, mahpusun sağlık durumunun sigara içilmeyen koğuşa geçme talebinin değerlendirilmesinde gözetime alınmamasının hak ihlali yaratacağını ifade etmiştir (AYM, *Abdulkadir Durmuş*, B. No: 2018/35662, 3/11/2022, para. 50).

24. Somut olayda başvuran sigara dumanı yüzünden sağlık sorunu yaşadığını ve hastaneye sevk edilirse bu konuda sağlık raporu alabileceğini dile getirmiş fakat başvuru tarihinden sonra gerçekleştirilen hastane sevki kapsamında düzenlenen raporda başvuranın sigara içilmeyen koğuştaki kalmasının mecburiyetini gösterir sürekli bir hastalığının olmadığı bildirilmiştir.

25. Başvuranın kantinden sigara satın alması ve başvuran hakkında sigara içilmeyen koğuştaki kalmasının mecburiyetini gösterir bir hastalığa sahip olduğuna dair sağlık raporu bulunmadığı hususları birlikte değerlendirildiğinde söz konusu iddia bakımından kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliĐine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

4/7/2024 tarihinde, Saffet BALIN'ın karşı oyuyla OY ÇOKLUĐUYLA, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Aliřan TİRYAKİ
Daire Bařkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

Ek: 2024/605 H. A. Kararı Saffet BALIN Karşı Oyu (1 Sayfa)

16.07.2024

KARŞI OY GEREKÇESİ

Karar Adı : H. A.
Karar Numarası : 2024/605

6701 sayılı Kanun'un 18'inci maddesinin birinci fıkrası "*Kurum, başvuruları ve resen yaptığı incelemeleri başvuru ve resen inceleme kararı tarihinden itibaren en geç üç ay içinde sonuçlandırır. Bu süre, Başkan tarafından bir defaya mahsus olmak üzere en fazla üç ay uzatılabilir.*" hükmünü haizdir. İlgili hüküm uyarınca başvuruların incelenmesi ve karara bağlanması için belirlenen sürenin azami olarak altı ay olduğu açıktır.

Somut başvuruda, yukarıda yer verilen normatif düzenlemedeki azami süreye uyulmadığı görülmektedir. Kurumumuzun insan kaynağı ile beraber değerlendirildiğinde mevcut durumdaki olağan dışı gecikmenin makul görülebilmesi mümkün değildir. Kaldı ki aynı dönemde Kurumun insan kaynağının "tali" olarak değerlendirilebilecek faaliyetlere kanalize edildiği görülmektedir. Bu durum Kurumun insan kaynağının etkili ve verimli olarak kullanılamaması ve iş akış takiplerinin düzenli olarak yapılamamasının olağan sonucudur.

Mücbir sebepler hariç olmak üzere başvuruların öngörülen yasal sürede sunulmamasında sorumluluğu olan personel hakkında gerekli tahkikatın da yapılması gerektiği şerhiyle birlikte yukarıda sıralanan gerekçelerle sayın çoğunluğun görüşüne iştirak edilememiştir.

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu:

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>